CONSTITUŢIA ROMÂNIEI din 21 noiembrie 1991 - REPUBLICARE*)

TITLUL I: Principii generale

Art. 1: Statul român

(1) România este stat naţional, suveran şi independent, unitar şi indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului român este republica.

(3) România este stat de drept, democratic şi social, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale poporului român şi idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989, şi sunt garantate.

(4) Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale.

(5) În România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie.

Art. 2: Suveranitatea

(1) Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum.

(2) Nici un grup şi nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

Art. 3: Teritoriul

(1) Teritoriul României este inalienabil.

(2) Frontierele ţării sunt consfinţite prin lege organică, cu respectarea principiilor şi a celorlalte norme general admise ale dreptului internaţional.

(3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe şi judeţe. În condiţiile legii, unele oraşe sunt declarate municipii.

(4) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populaţii străine.

Art. 4: Unitatea poporului şi egalitatea între cetăţeni

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi.

(2) România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi, fără deosebire de rasă, de naţionalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenenţă politică, de avere sau de origine socială.

Art. 5: Cetăţenia

(1) Cetăţenia română se dobândeşte, se păstrează sau se pierde în condiţiile prevăzute de legea organică.

(2) Cetăţenia română nu poate fi retrasă aceluia care a dobândit-o prin naştere.

Art. 6: Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase.

(2) Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetăţeni români.

Art. 7: Românii din străinătate

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase, cu respectarea legislaţiei statului ai cărui cetăţeni sunt.

Art. 8: Pluralismul şi partidele politice

(1) Pluralismul în societatea românească este o condiţie şi o garanţie a democraţiei constituţionale.

(2) Partidele politice se constituie şi îşi desfăşoară activitatea în condiţiile legii. Ele contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei politice a cetăţenilor, respectând suveranitatea naţională, integritatea teritorială, ordinea de drept şi principiile democraţiei.

Art. 9: Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale

Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale se constituie şi îşi desfăşoară activitatea potrivit statutelor lor, în condiţiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor şi la promovarea intereselor profesionale, economice şi sociale ale membrilor lor.

Art. 10: Relaţii internaţionale

România întreţine şi dezvoltă relaţii paşnice cu toate statele şi, în acest cadru, relaţii de bună vecinătate, întemeiate pe principiile şi pe celelalte norme general admise ale dreptului internaţional.

Art. 11: Dreptul internaţional şi dreptul intern

(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai şi cu bună-credinţă obligaţiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziţii contrare Constituţiei, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituţiei.

Art. 12: Simboluri naţionale

(1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt aşezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roşu.

(2) Ziua naţională a României este 1 Decembrie.

(3) Imnul naţional al României este "Deşteaptă-te române".

(4) Stema ţării şi sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

Art. 13: Limba oficială

În România, limba oficială este limba română.

Art. 14: Capitala

Capitala României este municipiul Bucureşti.

TITLUL II: Drepturile, libertăţile şi îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I: Dispoziţii comune

Art. 15: Universalitatea

(1) Cetăţenii beneficiază de drepturile şi de libertăţile consacrate prin Constituţie şi prin alte legi şi au obligaţiile prevăzute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepţia legii penale sau contravenţionale mai favorabile.

Art. 16: **Egalitatea în drepturi**
(1) Cetăţenii sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări.
(2) Nimeni nu este mai presus de lege.
(3) Funcţiile şi demnităţile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condiţiile legii, de persoanele care au cetăţenia română şi domiciliul în ţară. Statul român garantează egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi pentru ocuparea acestor funcţii şi demnităţi.
(4) În condiţiile aderării României la Uniunea Europeană, cetăţenii Uniunii care îndeplinesc cerinţele legii organice au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în autorităţile administraţiei publice locale.
Art. 17: **Cetăţenii români în străinătate**
Cetăţenii români se bucură în străinătate de protecţia statului român şi trebuie să-şi îndeplinească obligaţiile, cu excepţia acelora ce nu sunt compatibile cu absenţa lor din ţară.
Art. 18: **Cetăţenii străini şi apatrizii**
(1) Cetăţenii străini şi apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecţia generală a persoanelor şi a averilor, garantată de Constituţie şi de alte legi.
(2) Dreptul de azil se acordă şi se retrage în condiţiile legii, cu respectarea tratatelor şi a convenţiilor internaţionale la care România este parte.
Art. 19: **Extrădarea şi expulzarea**
(1) Cetăţeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat din România.
(2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetăţenii români pot fi extrădaţi în baza convenţiilor internaţionale la care România este parte, în condiţiile legii şi pe bază de reciprocitate.
(3) Cetăţenii străini şi apatrizii pot fi extrădaţi numai în baza unei convenţii internaţionale sau în condiţii de reciprocitate.
(4) Expulzarea sau extrădarea se hotărăşte de justiţie.
Art. 20: **Tratatele internaţionale privind drepturile omului**
(1) Dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile cetăţenilor vor fi interpretate şi aplicate în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care România este parte.
(2) Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, şi legile interne, au prioritate reglementările internaţionale, cu excepţia cazului în care Constituţia sau legile interne conţin dispoziţii mai favorabile.
Art. 21: **Accesul liber la justiţie**
(1) Orice persoană se poate adresa justiţiei pentru apărarea drepturilor, a libertăţilor şi a intereselor sale legitime.
(2) Nici o lege nu poate îngrădi exercitarea acestui drept.
(3) Părţile au dreptul la un proces echitabil şi la soluţionarea cauzelor într-un termen rezonabil.
(4) Jurisdicţiile speciale administrative sunt facultative şi gratuite.
CAPITOLUL II: **Drepturile şi libertăţile fundamentale**
Art. 22: **Dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică**
(1) Dreptul la viaţă, precum şi dreptul la integritate fizică şi psihică ale persoanei sunt garantate.
(2) Nimeni nu poate fi supus torturii şi nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.
(3) Pedeapsa cu moartea este interzisă.
Art. 23: **Libertatea individuală**
(1) Libertatea individuală şi siguranţa persoanei sunt inviolabile.
(2) Percheziţionarea, reţinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile şi cu procedura prevăzute de lege.
(3) Reţinerea nu poate depăşi 24 de ore.
(4) Arestarea preventivă se dispune de judecător şi numai în cursul procesului penal.
(5) În cursul urmăririi penale arestarea preventivă se poate dispune pentru cel mult 30 de zile şi se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fără ca durata totală să depăşească un termen rezonabil, şi nu mai mult de 180 de zile.
(6) În faza de judecată instanţa este obligată, în condiţiile legii, să verifice periodic, şi nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea şi temeinicia arestării preventive şi să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanţa constată că nu există temeiuri noi care să justifice menţinerea privării de libertate.
(7) Încheierile instanţei privind măsura arestării preventive sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege.
(8) Celui reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă, în limba pe care o înţelege, motivele reţinerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu.
(9) Punerea în libertate a celui reţinut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum şi în alte situaţii prevăzute de lege.
(10) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauţiune.
(11) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare, persoana este considerată nevinovată.
(12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condiţiile şi în temeiul legii.
(13) Sancţiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală.
Art. 24: **Dreptul la apărare**
(1) Dreptul la apărare este garantat.
(2) În tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
Art. 25: **Libera circulaţie**
(1) Dreptul la liberă circulaţie, în ţară şi în străinătate, este garantat. Legea stabileşte condiţiile exercitării acestui drept.
(2) Fiecărui cetăţean îi este asigurat dreptul de a-şi stabili domiciliul sau reşedinţa în orice localitate din ţară, de a emigra, precum şi de a reveni în ţară.
Art. 26: **Viaţa intimă, familială şi privată**
(1) Autorităţile publice respectă şi ocrotesc viaţa intimă, familială şi privată.
(2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăşi, dacă nu încalcă drepturile şi libertăţile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.
Art. 27: **Inviolabilitatea domiciliului**

(1) Domiciliul şi reşedinţa sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reşedinţa unei persoane fără învoirea acesteia.
(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru următoarele situaţii:
a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătoreşti;
b) înlăturarea unei primejdii privind viaţa, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;
c) apărarea securităţii naţionale sau a ordinii publice;
d) prevenirea răspândirii unei epidemii.
(3) Percheziţia se dispune de judecător şi se efectuează în condiţiile şi în formele prevăzute de lege.
(4) Percheziţiile în timpul nopţii sunt interzise, în afară de cazul infracţiunilor flagrante.

Art. 28: Secretul corespondenţei

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

Art. 29: Libertatea conştiinţei

(1) Libertatea gândirii şi a opiniilor, precum şi libertatea credinţelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credinţă religioasă, contrare convingerilor sale.
(2) Libertatea conştiinţei este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranţă şi de respect reciproc.
(3) Cultele religioase sunt libere şi se organizează potrivit statutelor proprii, în condiţiile legii.
(4) În relaţiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acţiuni de învrăjbire religioasă.
(5) Cultele religioase sunt autonome faţă de stat şi se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenţei religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile şi în orfelinate.
(6) Părinţii sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educaţia copiilor minori a căror răspundere le revine.

Art. 30: Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credinţelor şi libertatea creaţiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.
(2) Cenzura de orice fel este interzisă.
(3) Libertatea presei implică şi libertatea de a înfiinţa publicaţii.
(4) Nici o publicaţie nu poate fi suprimată.
(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligaţia de a face publică sursa finanţării.
(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viaţa particulară a persoanei şi nici dreptul la propria imagine.
(7) Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.
(8) Răspunderea civilă pentru informaţia sau pentru creaţia adusă la cunoştinţă publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condiţiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.

Art. 31: Dreptul la informaţie

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit.
(2) Autorităţile publice, potrivit competenţelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal.
(3) Dreptul la informaţie nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecţie a tinerilor sau securitatea naţională.
(4) Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.
(5) Serviciile publice de radio şi de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze grupurilor sociale şi politice importante exercitarea dreptului la antenă. Organizarea acestor servicii şi controlul parlamentar asupra activităţii lor se reglementează prin lege organică.

Art. 32: Dreptul la învăţătură

(1) Dreptul la învăţătură este asigurat prin învăţământul general obligatoriu, prin învăţământul liceal şi prin cel profesional, prin învăţământul superior, precum şi prin alte forme de instrucţie şi de perfecţionare.
(2) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în limba română. În condiţiile legii, învăţământul se poate desfăşura şi într-o limbă de circulaţie internaţională.
(3) Dreptul persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale de a învăţa limba lor maternă şi dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalităţile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.
(4) Învăţământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor şi tinerilor proveniţi din familii defavorizate şi celor instituţionalizaţi, în condiţiile legii.
(5) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în unităţi de stat, particulare şi confesionale, în condiţiile legii.
(6) Autonomia universitară este garantată.
(7) Statul asigură libertatea învăţământului religios, potrivit cerinţelor specifice fiecărui cult. În şcolile de stat, învăţământul religios este organizat şi garantat prin lege.

Art. 33: Accesul la cultură

(1) Accesul la cultură este garantat, în condiţiile legii.
(2) Libertatea persoanei de a-şi dezvolta spiritualitatea şi de a accede la valorile culturii naţionale şi universale nu poate fi îngrădită.
(3) Statul trebuie să asigure păstrarea identităţii spirituale, sprijinirea culturii naţionale, stimularea artelor, protejarea şi conservarea moştenirii culturale, dezvoltarea creativităţii contemporane, promovarea valorilor culturale şi artistice ale României în lume.

Art. 34: Dreptul la ocrotirea sănătăţii

(1) Dreptul la ocrotirea sănătăţii este garantat.
(2) Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei şi a sănătăţii publice.
(3) Organizarea asistenţei medicale şi a sistemului de asigurări sociale pentru boală, accidente, maternitate şi recuperare, controlul exercitării profesiilor medicale şi a activităţilor paramedicale, precum şi alte măsuri de protecţie a sănătăţii fizice şi mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

Art. 35: Dreptul la mediu sănătos

(1) Statul recunoaşte dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos şi echilibrat ecologic.
(2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.
(3) Persoanele fizice şi juridice au îndatorirea de a proteja şi a ameliora mediul înconjurător.

Art. 36: Dreptul de vot

(1) Cetăţenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniţi până în ziua alegerilor inclusiv.
(2) Nu au drept de vot debilii sau alienaţii mintal, puşi sub interdicţie, şi nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.

Art. 37: Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi aleşi cetăţenii cu drept de vot care îndeplinesc condiţiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).
(2) Candidaţii trebuie să fi împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puţin 23 de ani pentru a fi aleşi în Camera Deputaţilor sau în organele administraţiei publice locale, vârsta de cel puţin 33 de ani pentru a fi aleşi în Senat şi vârsta de cel puţin 35 de ani pentru a fi aleşi în funcţia de Preşedinte al României.

Art. 38: Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

În condiţiile aderării României la Uniunea Europeană, cetăţenii români au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în Parlamentul European.

Art. 39: Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstraţiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere şi se pot organiza şi desfăşura numai în mod paşnic, fără nici un fel de arme.

Art. 40: Dreptul de asociere

(1) Cetăţenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate şi în alte forme de asociere.
(2) Partidele sau organizaţiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranităţii, a integrităţii sau a independenţei României sunt neconstituţionale.
(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curţii Constituţionale, avocaţii poporului, magistraţii, membrii activi ai armatei, poliţiştii şi alte categorii de funcţionari publici stabilite prin lege organică.
(4) Asociaţiile cu caracter secret sunt interzise.

Art. 41: Munca şi protecţia socială a muncii

(1) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupaţiei, precum şi a locului de muncă este liberă.
(2) Salariaţii au dreptul la măsuri de protecţie socială. Acestea privesc securitatea şi sănătatea salariaţilor, regimul de muncă al femeilor şi al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe ţară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiţii deosebite sau speciale, formarea profesională, precum şi alte situaţii specifice, stabilite prin lege.
(3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.
(4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbaţii.
(5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă şi caracterul obligatoriu al convenţiilor colective sunt garantate.

Art. 42: Interzicerea muncii forţate

(1) Munca forţată este interzisă.
(2) Nu constituie muncă forţată:
a) activităţile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum şi cele desfăşurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conştiinţă;
b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiţii normale, în perioada de detenţie sau de libertate condiţionată;
c) prestaţiile impuse în situaţia creată de calamităţi ori de alt pericol, precum şi cele care fac parte din obligaţiile civile normale stabilite de lege.

Art. 43: Dreptul la grevă

(1) Salariaţii au dreptul la grevă pentru apărarea intereselor profesionale, economice şi sociale.
(2) Legea stabileşte condiţiile şi limitele exercitării acestui drept, precum şi garanţiile necesare asigurării serviciilor esenţiale pentru societate.

Art. 44: Dreptul de proprietate privată

(1) Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate. Conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.
(2) Proprietatea privată este garantată şi ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetăţenii străini şi apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condiţiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană şi din alte tratate internaţionale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condiţiile prevăzute prin lege organică, precum şi prin moştenire legală.
(3) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire.
(4) Sunt interzise naţionalizarea sau orice alte măsuri de trecere silită în proprietate publică a unor bunuri pe baza apartenenţei sociale, etnice, religioase, politice sau de altă natură discriminatorie a titularilor.
(5) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi subsolul oricărei proprietăţi imobiliare, cu obligaţia de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantaţiilor sau construcţiilor, precum şi pentru alte daune imputabile autorităţii.
(6) Despăgubirile prevăzute în alineatele (3) şi (5) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergenţă, prin justiţie.
(7) Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecţia mediului şi asigurarea bunei vecinătăţi, precum şi la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.
(8) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.
(9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracţiuni ori contravenţii pot fi confiscate numai în condiţiile legii.

Art. 45: Libertatea economică

Accesul liber al persoanei la o activitate economică, libera iniţiativă şi exercitarea acestora în condiţiile legii sunt garantate.

Art. 46: Dreptul la moştenire

Dreptul la moştenire este garantat.

Art. 47: Nivelul de trai

(1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecţie socială, de natură să asigure cetăţenilor un nivel de trai decent.

(2) Cetăţenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistenţă medicală în unităţile sanitare de stat, la ajutor de şomaj şi la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege. Cetăţenii au dreptul şi la măsuri de asistenţă socială, potrivit legii.

Art. 48: Familia

(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între soţi, pe egalitatea acestora şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educaţia şi instruirea copiilor.

(2) Condiţiile de încheiere, de desfacere şi de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă.

(3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în faţa legii cu cei din căsătorie.

Art. 49: Protecţia copiilor şi a tinerilor

(1) Copiii şi tinerii se bucură de un regim special de protecţie şi de asistenţă în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acordă alocaţii pentru copii şi ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecţie socială a copiilor şi a tinerilor se stabilesc prin lege.

(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activităţi care le-ar dăuna sănătăţii, moralităţii sau care le-ar pune în primejdie viaţa ori dezvoltarea normală sunt interzise.

(4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajaţi ca salariaţi.

(5) Autorităţile publice au obligaţia să contribuie la asigurarea condiţiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viaţa politică, socială, economică, culturală şi sportivă a ţării.

Art. 50: Protecţia persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucură de protecţie specială. Statul asigură realizarea unei politici naţionale de egalitate a şanselor, de prevenire şi de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viaţa comunităţii, respectând drepturile şi îndatoririle ce revin părinţilor şi tutorilor.

Art. 51: Dreptul de petiţionare

(1) Cetăţenii au dreptul să se adreseze autorităţilor publice prin petiţii formulate numai în numele semnatarilor.

(2) Organizaţiile legal constituite au dreptul să adreseze petiţii exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezintă.

(3) Exercitarea dreptului de petiţionare este scutită de taxă.

(4) Autorităţile publice au obligaţia să răspundă la petiţii în termenele şi în condiţiile stabilite potrivit legii.

Art. 52: Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului şi repararea pagubei.

(2) Condiţiile şi limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică.

(3) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condiţiile legii şi nu înlătură răspunderea magistraţilor care şi-au exercitat funcţia cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă.

Art. 53: Restrângerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi

(1) Exerciţiul unor drepturi sau al unor libertăţi poate fi restrâns numai prin lege şi numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securităţii naţionale, a ordinii, a sănătăţii ori a moralei publice, a drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor; desfăşurarea instrucţiei penale; prevenirea consecinţelor unei calamităţi naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu şi fără a aduce atingere existenţei dreptului sau a libertăţii.

CAPITOLUL III: Îndatoririle fundamentale

Art. 54: Fidelitatea faţă de ţară

(1) Fidelitatea faţă de ţară este sacră.

(2) Cetăţenii cărora le sunt încredinţate funcţii publice, precum şi militarii, răspund de îndeplinirea cu credinţă a obligaţiilor ce le revin şi, în acest scop, vor depune jurământul cerut de lege.

Art. 55: Apărarea ţării

(1) Cetăţenii au dreptul şi obligaţia să apere România.

(2) Condiţiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organică.

(3) Cetăţenii pot fi încorporaţi de la vârsta de 20 de ani şi până la vârsta de 35 de ani, cu excepţia voluntarilor, în condiţiile legii organice.

Art. 56: Contribuţii financiare

(1) Cetăţenii au obligaţia să contribuie, prin impozite şi prin taxe, la cheltuielile publice.

(2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure aşezarea justă a sarcinilor fiscale.

(3) Orice alte prestaţii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situaţii excepţionale.

Art. 57: Exercitarea drepturilor şi a libertăţilor

Cetăţenii români, cetăţenii străini şi apatrizii trebuie să-şi exercite drepturile şi libertăţile constituţionale cu bună-credinţă, fără să încalce drepturile şi libertăţile celorlalţi.

CAPITOLUL IV: Avocatul Poporului

Art. 58: Numirea şi rolul

(1) Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor persoanelor fizice. Adjuncţii Avocatului Poporului sunt specializaţi pe domenii de activitate.

(2) Avocatul Poporului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior.

(3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.

Art. 59: Exercitarea atribuţiilor

(1) Avocatul Poporului îşi exercită atribuţiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile şi în libertăţile lor, în limitele stabilite de lege.

(2) Autorităţile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale.

Art. 60: Raportul în faţa Parlamentului

Avocatul Poporului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conţine recomandări privind legislaţia sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor.

TITLUL III: Autorităţile publice

CAPITOLUL I: Parlamentul

SECŢIUNEA 1: Organizare şi funcţionare

Art. 61: Rolul şi structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării.

(2) Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat.

Art. 62: Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizaţiile cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în condiţiile legii electorale. Cetăţenii unei minorităţi naţionale pot fi reprezentaţi numai de o singură organizaţie.

(3) Numărul deputaţilor şi al senatorilor se stabileşte prin legea electorală, în raport cu populaţia ţării.

Art. 63: Durata mandatului

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungeşte de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgenţă, până la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputaţilor şi pentru Senat se desfăşoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întruneşte, la convocarea Preşedintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungeşte până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituţia şi nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent îşi continuă procedura în noul Parlament.

Art. 64: Organizarea internă

(1) Organizarea şi funcţionarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevăzute în bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Cameră îşi alege un birou permanent. Preşedintele Camerei Deputaţilor şi preşedintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. Ceilalţi membri ai birourilor permanente sunt aleşi la începutul fiecărei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocaţi înainte de expirarea mandatului.

(3) Deputaţii şi senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere.

(4) Fiecare Cameră îşi constituie comisii permanente şi poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele îşi pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente şi comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configuraţiei politice a fiecărei Camere.

Art. 65: Şedinţele Camerelor

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul lucrează în şedinţe separate.

(2) Camerele îşi desfăşoară lucrările şi în şedinţe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, pentru:

a) primirea mesajului Preşedintelui României;

b) aprobarea bugetului de stat şi a bugetului asigurărilor sociale de stat;

c) declararea mobilizării totale sau parţiale;

d) declararea stării de război;

e) suspendarea sau încetarea ostilităţilor militare;

f) aprobarea strategiei naţionale de apărare a ţării;

g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Ţării;

h) numirea, la propunerea Preşedintelui României, a directorilor serviciilor de informaţii şi exercitarea controlului asupra activităţii acestor servicii;

i) numirea Avocatului Poporului;

j) stabilirea statutului deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora;

k) îndeplinirea altor atribuţii care, potrivit Constituţiei sau regulamentului, se exercită în şedinţă comună.

Art. 66: Sesiuni

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul se întrunesc în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie şi nu poate depăşi sfârşitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie şi nu poate depăşi sfârşitul lunii decembrie.

(2) Camera Deputaţilor şi Senatul se întrunesc şi în sesiuni extraordinare, la cererea Preşedintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puţin o treime din numărul deputaţilor sau al senatorilor.

(3) Convocarea Camerelor se face de preşedinţii acestora.

Art. 67: Actele juridice şi cvorumul legal

Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni, în prezenţa majorităţii membrilor.

Art. 68: Caracterul public al şedinţelor

(1) Şedinţele celor două Camere sunt publice.

(2) Camerele pot hotărî ca anumite şedinţe să fie secrete.

SECŢIUNEA 2: Statutul deputaţilor şi al senatorilor

Art. 69: Mandatul reprezentativ

(1) În exercitarea mandatului, deputaţii şi senatorii sunt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

Art. 70: Mandatul deputaţilor şi al senatorilor

(1) Deputaţii şi senatorii intră în exerciţiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub condiţia validării alegerii şi a depunerii jurământului. Jurământul se stabileşte prin lege organică.

(2) Calitatea de deputat sau de senator încetează la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie,

de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

Art. 71: Incompatibilităţi

(1) Nimeni nu poate fi, în acelaşi timp, deputat şi senator.

(2) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibilă cu exercitarea oricărei funcţii publice de autoritate, cu excepţia celei de membru al Guvernului.

(3) Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică.

Art. 72: Imunitatea parlamentară

(1) Deputaţii şi senatorii nu pot fi traşi la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

(2) Deputaţii şi senatorii pot fi urmăriţi şi trimişi în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziţionaţi, reţinuţi sau arestaţi fără încuviinţarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor. Urmărirea şi trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

(3) În caz de infracţiune flagrantă, deputaţii sau senatorii pot fi reţinuţi şi supuşi percheziţiei. Ministrul justiţiei îl va informa neîntârziat pe preşedintele Camerei asupra reţinerii şi a percheziţiei. În cazul în care Camera sesizată constată că nu există temei pentru reţinere, va dispune imediat revocarea acestei măsuri.

SECŢIUNEA 3: Legiferarea

Art. 73: Categorii de legi

(1) Parlamentul adoptă legi constituţionale, legi organice şi legi ordinare.

(2) Legile constituţionale sunt cele de revizuire a Constituţiei.

(3) Prin lege organică se reglementează:

a) sistemul electoral; organizarea şi funcţionarea Autorităţii Electorale Permanente;

b) organizarea, funcţionarea şi finanţarea partidelor politice;

c) statutul deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora;

d) organizarea şi desfăşurarea referendumului;

e) organizarea Guvernului şi a Consiliului Suprem de Apărare a Ţării;

f) regimul stării de mobilizare parţială sau totală a forţelor armate şi al stării de război;

g) regimul stării de asediu şi al stării de urgenţă;

h) infracţiunile, pedepsele şi regimul executării acestora;

i) acordarea amnistiei sau a graţierii colective;

j) statutul funcţionarilor publici;

k) contenciosul administrativ;

l) organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanţelor judecătoreşti, a Ministerului Public şi a Curţii de Conturi;

m) regimul juridic general al proprietăţii şi al moştenirii;

n) organizarea generală a învăţământului;

o) organizarea administraţiei publice locale, a teritoriului, precum şi regimul general privind autonomia locală;

p) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele, patronatele şi protecţia socială;

r) statutul minorităţilor naţionale din România;

s) regimul general al cultelor;

t) celelalte domenii pentru care în Constituţie se prevede adoptarea de legi organice.

Art. 74: Iniţiativa legislativă

(1) Iniţiativa legislativă aparţine, după caz, Guvernului, deputaţilor, senatorilor sau unui număr de cel puţin 100.000 de cetăţeni cu drept de vot. Cetăţenii care îşi manifestă dreptul la iniţiativă legislativă trebuie să provină din cel puţin un sfert din judeţele ţării, iar în fiecare din aceste judeţe, respectiv în municipiul Bucureşti, trebuie să fie înregistrate cel puţin 5.000 de semnături în sprijinul acestei iniţiative.

(2) Nu pot face obiectul iniţiativei legislative a cetăţenilor problemele fiscale, cele cu caracter internaţional, amnistia şi graţierea.

(3) Guvernul îşi exercită iniţiativa legislativă prin transmiterea proiectului de lege către Camera competentă să îl adopte, ca primă Cameră sesizată.

(4) Deputaţii, senatorii şi cetăţenii care exercită dreptul la iniţiativă legislativă pot prezenta propuneri legislative numai în forma cerută pentru proiectele de legi.

(5) Propunerile legislative se supun dezbaterii mai întâi Camerei competente să le adopte, ca primă Cameră sesizată.

Art. 75: Sesizarea Camerelor

(1) Se supun spre dezbatere şi adoptare Camerei Deputaţilor, ca primă Cameră sesizată, proiectele de legi şi propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internaţionale şi a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum şi proiectele legilor organice prevăzute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) şi (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) şi (5) şi articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii şi adoptării, ca primă Cameră sesizată, Senatului.

(2) Prima Cameră sesizată se pronunţă în termen de 45 de zile. Pentru coduri şi alte legi de complexitate deosebită termenul este de 60 de zile. În cazul depăşirii acestor termene se consideră că proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(3) După adoptare sau respingere de către prima Cameră sesizată, proiectul sau propunerea legislativă se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

(4) În cazul în care prima Cameră sesizată adoptă o prevedere care, potrivit alineatului (1), intră în competenţa sa decizională, prevederea este definitiv adoptată dacă şi cea de-a doua Cameră este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectivă, legea se întoarce la prima Cameră sesizată, care va decide definitiv în procedură de urgenţă.

(5) Dispoziţiile alineatului (4) referitoare la întoarcerea legii se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care Camera decizională adoptă o prevedere pentru care competenţa decizională aparţine primei Camere.

Art. 76: Adoptarea legilor şi a hotărârilor

(1) Legile organice şi hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul majorităţii membrilor fiecărei Camere.

(2) Legile ordinare şi hotărârile se adoptă cu votul majorităţii membrilor prezenţi din fiecare Cameră.

(3) La cererea Guvernului sau din proprie iniţiativă, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedură de urgenţă, stabilită potrivit regulamentului fiecărei Camere.

Art. 77: Promulgarea legii

(1) Legea se trimite, spre promulgare, Preşedintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.

(2) Înainte de promulgare, Preşedintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii.

(3) Dacă Preşedintele a cerut reexaminarea legii ori dacă s-a cerut verificarea constituţionalităţii ei, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare sau de la primirea deciziei Curţii Constituţionale, prin care i s-a confirmat constituţionalitatea.

Art. 78: Intrarea în vigoare a legii

Legea se publică în Monitorul Oficial al României şi intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o dată ulterioară prevăzută în textul ei.

Art. 79: Consiliul Legislativ

(1) Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării şi coordonării întregii legislaţii. El ţine evidenţa oficială a legislaţiei României.

(2) Înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organică.

CAPITOLUL II: Preşedintele României

Art. 80: Rolul Preşedintelui

(1) Preşedintele României reprezintă statul român şi este garantul independenţei naţionale, al unităţii şi al integrităţii teritoriale a ţării.

(2) Preşedintele României veghează la respectarea Constituţiei şi la buna funcţionare a autorităţilor publice. În acest scop, Preşedintele exercită funcţia de mediere între puterile statului, precum şi între stat şi societate.

Art. 81: Alegerea Preşedintelui

(1) Preşedintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrişi în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi.

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi şi succesive.

Art. 82: Validarea mandatului şi depunerea jurământului

(1) Rezultatul alegerilor pentru funcţia de Preşedinte al României este validat de Curtea Constituţională.

(2) Candidatul a cărui alegere a fost validată depune în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună, următorul jurământ:

"Jur să-mi dăruiesc toată puterea şi priceperea pentru propăşirea spirituală şi materială a poporului român, să respect Constituţia şi legile ţării, să apăr democraţia, drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţenilor, suveranitatea, independenţa, unitatea şi integritatea teritorială a României. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!".

Art. 83: Durata mandatului

(1) Mandatul Preşedintelui României este de 5 ani şi se exercită de la data depunerii jurământului.

(2) Preşedintele României îşi exercită mandatul până la depunerea jurământului de Preşedintele nou ales.

(3) Mandatul Preşedintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

Art. 84: Incompatibilităţi şi imunităţi

(1) În timpul mandatului, Preşedintele României nu poate fi membru al unui partid şi nu poate îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată.

(2) Preşedintele României se bucură de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplică în mod corespunzător.

Art. 85: Numirea Guvernului

(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru şi numeşte Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanţă a postului, Preşedintele revocă şi numeşte, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

(3) Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziţia politică a Guvernului, Preşedintele României va putea exercita atribuţia prevăzută la alineatul (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru.

Art. 86: Consultarea Guvernului

Preşedintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente şi de importanţă deosebită.

Art. 87: Participarea la şedinţele Guvernului

(1) Preşedintele României poate lua parte la şedinţele Guvernului în care se dezbat probleme de interes naţional privind politica externă, apărarea ţării, asigurarea ordinii publice şi, la cererea primului-ministru, în alte situaţii.

(2) Preşedintele României prezidează şedinţele Guvernului la care participă.

Art. 88: Mesaje

Preşedintele României adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale naţiunii.

Art. 89: Dizolvarea Parlamentului

(1) După consultarea preşedinţilor celor două Camere şi a liderilor grupurilor parlamentare, Preşedintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de învestitură.

(2) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Preşedintelui României şi nici în timpul stării de

mobilizare, de război, de asediu sau de urgenţă.

Art. 90: Referendumul

Preşedintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-şi exprime, prin referendum, voinţa cu privire la probleme de interes naţional.

Art. 91: Atribuţii în domeniul politicii externe

(1) Preşedintele încheie tratate internaţionale în numele României, negociate de Guvern, şi le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate şi acorduri internaţionale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Preşedintele, la propunerea Guvernului, acreditează şi recheamă reprezentanţii diplomatici ai României şi aprobă înfiinţarea, desfiinţarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentanţii diplomatici ai altor state sunt acreditaţi pe lângă Preşedintele României.

Art. 92: Atribuţii în domeniul apărării

(1) Preşedintele României este comandantul forţelor armate şi îndeplineşte funcţia de preşedinte al Consiliului Suprem de Apărare a Ţării.

(2) El poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parţială sau totală a forţelor armate. Numai în cazuri excepţionale, hotărârea Preşedintelui se supune ulterior aprobării Parlamentului, în cel mult 5 zile de la adoptare.

(3) În caz de agresiune armată îndreptată împotriva ţării, Preşedintele României ia măsuri pentru respingerea agresiunii şi le aduce neîntârziat la cunoştinţă Parlamentului, printr-un mesaj. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanşarea agresiunii.

(4) În caz de mobilizare sau de război Parlamentul îşi continuă activitatea pe toată durata acestor stări, iar dacă nu se află în sesiune, se convoacă de drept în 24 de ore de la declararea lor.

Art. 93: Măsuri excepţionale

(1) Preşedintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgenţă în întreaga ţară ori în unele unităţi administrativ-teritoriale şi solicită Parlamentului încuviinţarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

(2) Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea stării de asediu sau a stării de urgenţă şi funcţionează pe toată durata acestora.

Art. 94: Alte atribuţii

Preşedintele României îndeplineşte şi următoarele atribuţii:

a) conferă decoraţii şi titluri de onoare;

b) acordă gradele de mareşal, de general şi de amiral;

c) numeşte în funcţii publice, în condiţiile prevăzute de lege;

d) acordă graţierea individuală.

Art. 95: Suspendarea din funcţie

(1) În cazul săvârşirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituţiei, Preşedintele României poate fi suspendat din funcţie de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, după consultarea Curţii Constituţionale. Preşedintele poate da Parlamentului explicaţii cu privire la faptele ce i se impută.

(2) Propunerea de suspendare din funcţie poate fi iniţiată de cel puţin o treime din numărul deputaţilor şi senatorilor şi se aduce, neîntârziat, la cunoştinţă Preşedintelui.

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcţie este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Preşedintelui.

Art. 96: Punerea sub acuzare

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, cu votul a cel puţin două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor, pot hotărî punerea sub acuzare a Preşedintelui României pentru înaltă trădare.

(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi iniţiată de majoritatea deputaţilor şi senatorilor şi se aduce, neîntârziat, la cunoştinţă Preşedintelui României pentru a putea da explicaţii cu privire la faptele ce i se impută.

(3) De la data punerii sub acuzare şi până la data demiterii Preşedintele este suspendat de drept.

(4) Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. Preşedintele este demis de drept la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

Art. 97: Vacanţa funcţiei

(1) Vacanţa funcţiei de Preşedinte al României intervine în caz de demisie, de demitere din funcţie, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuţiilor sau de deces.

(2) În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanţa funcţiei de Preşedinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Preşedinte.

Art. 98: Interimatul funcţiei

(1) Dacă funcţia de Preşedinte devine vacantă ori dacă Preşedintele este suspendat din funcţie sau dacă se află în imposibilitate temporară de a-şi exercita atribuţiile, interimatul se asigură, în ordine, de preşedintele Senatului sau de preşedintele Camerei Deputaţilor.

(2) Atribuţiile prevăzute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului funcţiei prezidenţiale.

Art. 99: Răspunderea preşedintelui interimar

Dacă persoana care asigură interimatul funcţiei de Preşedinte al României săvârşeşte fapte grave, prin care se încalcă prevederile Constituţiei, se aplică articolul 95 şi articolul 98.

Art. 100: Actele Preşedintelui

(1) În exercitarea atribuţiilor sale, Preşedintele României emite decrete care se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa decretului.

(2) Decretele emise de Preşedintele României în exercitarea atribuţiilor sale prevăzute în articolul 91 alineatele (1) şi (2), articolul 92 alineatele (2) şi (3), articolul 93 alineatul (1) şi articolul 94 literele a), b) şi d) se contrasemnează de primul-ministru.

Art. 101: Indemnizaţia şi celelalte drepturi

Indemnizaţia şi celelalte drepturi ale Preşedintelui României se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III: Guvernul

Art. 102: Rolul şi structura
(1) Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne şi externe a ţării şi exercită conducerea generală a administraţiei publice.
(2) În îndeplinirea atribuţiilor sale, Guvernul cooperează cu organismele sociale interesate.
(3) Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri stabiliţi prin lege organică.

Art. 103: Învestitura
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.
(2) Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului.
(3) Programul şi lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor.

Art. 104: Jurământul de credinţă
(1) Primul-ministru, miniştrii şi ceilalţi membri ai Guvernului vor depune individual, în faţa Preşedintelui României, jurământul de la articolul 82.
(2) Guvernul în întregul său şi fiecare membru în parte îşi exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.

Art. 105: Incompatibilităţi
(1) Funcţia de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcţii publice de autoritate, cu excepţia celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcţii de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizaţiilor cu scop comercial.
(2) Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică.

Art. 106: Încetarea funcţiei de membru al Guvernului
Funcţia de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege.

Art. 107: Primul-ministru
(1) Primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuţiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaţilor sau Senatului rapoarte şi declaraţii cu privire la politica Guvernului, care se dezbat cu prioritate.
(2) Preşedintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru.
(3) Dacă primul-ministru se află în una dintre situaţiile prevăzute la articolul 106, cu excepţia revocării, sau este în imposibilitate de a-şi exercita atribuţiile, Preşedintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuţiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilităţii exercitării atribuţiilor, încetează dacă primul-ministru îşi reia activitatea în Guvern.
(4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător şi celorlalţi membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

Art. 108: Actele Guvernului
(1) Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe.
(2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.
(3) Ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele şi în condiţiile prevăzute de aceasta.
(4) Hotărârile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituţiilor interesate.

Art. 109: Răspunderea membrilor Guvernului
(1) Guvernul răspunde politic numai în faţa Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalţi membri pentru activitatea Guvernului şi pentru actele acestuia.
(2) Numai Camera Deputaţilor, Senatul şi Preşedintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Preşedintele României poate dispune suspendarea acestora din funcţie. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.
(3) Cazurile de răspundere şi pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

Art. 110: Încetarea mandatului
(1) Guvernul îşi exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale.
(2) Guvernul este demis la data retragerii de către Parlament a încrederii acordate sau dacă primul-ministru se află în una dintre situaţiile prevăzute la articolul 106, cu excepţia revocării, ori este în imposibilitatea de a-şi exercita atribuţiile mai mult de 45 de zile.
(3) În situaţiile prevăzute în alineatul (2) sunt aplicabile prevederile articolului 103.
(4) Guvernul al cărui mandat a încetat potrivit alineatelor (1) şi (2) îndeplineşte numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, până la depunerea jurământului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV: Raporturile Parlamentului cu Guvernul

Art. 111: Informarea Parlamentului
(1) Guvernul şi celelalte organe ale administraţiei publice, în cadrul controlului parlamentar al activităţii lor, sunt obligate să prezinte informaţiile şi documentele cerute de Camera Deputaţilor, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul preşedinţilor acestora. În cazul în care o iniţiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea informării este obligatorie.
(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezenţa, participarea lor este obligatorie.

Art. 112: Întrebări, interpelări şi moţiuni simple
(1) Guvernul şi fiecare dintre membrii săi au obligaţia să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputaţi sau de senatori, în condiţiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului.
(2) Camera Deputaţilor sau Senatul poate adopta o moţiune simplă prin care să-şi exprime poziţia cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.

Art. 113: **Moţiunea de cenzură**

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzură, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor.

(2) Moţiunea de cenzură poate fi iniţiată de cel puţin o pătrime din numărul total al deputaţilor şi senatorilor şi se comunică Guvernului la data depunerii.

(3) Moţiunea de cenzură se dezbate după 3 zile de la data când a fost prezentată în şedinţa comună a celor două Camere.

(4) Dacă moţiunea de cenzură a fost respinsă, deputaţii şi senatorii care au semnat-o nu mai pot iniţia, în aceeaşi sesiune, o nouă moţiune de cenzură, cu excepţia cazului în care Guvernul îşi angajează răspunderea potrivit articolului 114.

Art. 114: **Angajarea răspunderii Guvernului**

(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună, asupra unui program, a unei declaraţii de politică generală sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis dacă o moţiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaraţiei de politică generală sau a proiectului de lege, a fost votată în condiţiile articolului 113.

(3) Dacă Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, după caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se consideră adoptat, iar aplicarea programului sau a declaraţiei de politică generală devine obligatorie pentru Guvern.

(4) În cazul în care Preşedintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterea acesteia se va face în şedinţa comună a celor două Camere.

Art. 115: **Delegarea legislativă**

(1) Parlamentul poate adopta o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanţe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul şi data până la care se pot emite ordonanţe.

(3) Dacă legea de abilitare o cere, ordonanţele se supun aprobării Parlamentului, potrivit procedurii legislative, până la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonanţei.

(4) Guvernul poate adopta ordonanţe de urgenţă numai în situaţii extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligaţia de a motiva urgenţa în cuprinsul acestora.

(5) Ordonanţa de urgenţă intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezbatere în procedură de urgenţă la Camera competentă să fie sesizată şi după publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, dacă nu se află în sesiune, se convoacă în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, după caz, de la trimitere. Dacă în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizată nu se pronunţă asupra ordonanţei, aceasta este considerată adoptată şi se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedură de urgenţă. Ordonanţa de urgenţă cuprinzând norme de natura legii organice se aprobă cu majoritatea prevăzută la articolul 76 alineatul (1).

(6) Ordonanţele de urgenţă nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituţionale, nu pot afecta regimul instituţiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertăţile şi îndatoririle prevăzute de Constituţie, drepturile electorale şi nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică.

(7) Ordonanţele cu care Parlamentul a fost sesizat se aprobă sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse şi ordonanţele ale căror efecte au încetat potrivit alineatului (3).

(8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, dacă este cazul, măsurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonanţei.

CAPITOLUL V: Administraţia publică

SECŢIUNEA 1: Administraţia publică centrală de specialitate

Art. 116: **Structura**

(1) Ministerele se organizează numai în subordinea Guvernului.

(2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autorităţi administrative autonome.

Art. 117: **Înfiinţarea**

(1) Ministerele se înfiinţează, se organizează şi funcţionează potrivit legii.

(2) Guvernul şi ministerele, cu avizul Curţii de Conturi, pot înfiinţa organe de specialitate, în subordinea lor, numai dacă legea le recunoaşte această competenţă.

(3) Autorităţi administrative autonome se pot înfiinţa prin lege organică.

Art. 118: **Forţele armate**

(1) Armata este subordonată exclusiv voinţei poporului pentru garantarea suveranităţii, a independenţei şi a unităţii statului, a integrităţii teritoriale a ţării şi a democraţiei constituţionale. În condiţiile legii şi ale tratatelor internaţionale la care România este parte, armata contribuie la apărarea colectivă în sistemele de alianţă militară şi participă la acţiuni privind menţinerea sau restabilirea păcii.

(2) Structura sistemului naţional de apărare, pregătirea populaţiei, a economiei şi a teritoriului pentru apărare, precum şi statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organică.

(3) Prevederile alineatelor (1) şi (2) se aplică, în mod corespunzător, şi celorlalte componente ale forţelor armate stabilite potrivit legii.

(4) Organizarea de activităţi militare sau paramilitare în afara unei autorităţi statale este interzisă.

(5) Pe teritoriul României pot intra, staţiona, desfăşura operaţiuni sau trece trupe străine numai în condiţiile legii sau ale tratatelor internaţionale la care România este parte.

Art. 119: **Consiliul Suprem de Apărare a Ţării**

Consiliul Suprem de Apărare a Ţării organizează şi coordonează unitar activităţile care privesc apărarea ţării şi securitatea naţională, participarea la menţinerea securităţii internaţionale şi la apărarea colectivă în sistemele de alianţă militară, precum şi la acţiuni de menţinere sau de restabilire a păcii.

SECŢIUNEA 2: Administraţia publică locală

Art. 120: **Principii de bază**

(1) Administraţia publică din unităţile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale şi deconcentrării serviciilor publice.

(2) În unităţile administrativ-teritoriale în care cetăţenii aparţinând unei minorităţi naţionale au o pondere semnificativă

se asigură folosirea limbii minorităţii naţionale respective în scris şi oral în relaţiile cu autorităţile administraţiei publice locale şi cu serviciile publice deconcentrate, în condiţiile prevăzute de legea organică.

Art. 121: Autorităţi comunale şi orăşeneşti

(1) Autorităţile administraţiei publice, prin care se realizează autonomia locală în comune şi în oraşe, sunt consiliile locale alese şi primarii aleşi, în condiţiile legii.

(2) Consiliile locale şi primarii funcţionează, în condiţiile legii, ca autorităţi administrative autonome şi rezolvă treburile publice din comune şi din oraşe.

(3) Autorităţile prevăzute la alineatul (1) se pot constitui şi în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

Art. 122: Consiliul judeţean

(1) Consiliul judeţean este autoritatea administraţiei publice pentru coordonarea activităţii consiliilor comunale şi orăşeneşti, în vederea realizării serviciilor publice de interes judeţean.

(2) Consiliul judeţean este ales şi funcţionează în condiţiile legii.

Art. 123: Prefectul

(1) Guvernul numeşte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local şi conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale.

(3) Atribuţiile prefectului se stabilesc prin lege organică.

(4) Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.

(5) Prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al consiliului judeţean, al celui local sau al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

(la data 09-iul-2015 Art. 123, alin. (5) din titlul III, capitolul V, sectiunea 2 a se vedea referinte de aplicare din Decizia 11/2015)

CAPITOLUL VI: Autoritatea judecătorească

SECŢIUNEA 1: Instanţele judecătoreşti

Art. 124: Înfăptuirea justiţiei

(1) Justiţia se înfăptuieşte în numele legii.

(2) Justiţia este unică, imparţială şi egală pentru toţi.

(3) Judecătorii sunt independenţi şi se supun numai legii.

Art. 125: Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii numiţi de Preşedintele României sunt inamovibili, în condiţiile legii.

(2) Propunerile de numire, precum şi promovarea, transferarea şi sancţionarea judecătorilor sunt de competenţa Consiliului Superior al Magistraturii, în condiţiile legii sale organice.

(3) Funcţia de judecător este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior.

Art. 126: Instanţele judecătoreşti

(1) Justiţia se realizează prin Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi prin celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege.

(2) Competenţa instanţelor judecătoreşti şi procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.

(3) Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie asigură interpretarea şi aplicarea unitară a legii de către celelalte instanţe judecătoreşti, potrivit competenţei sale.

(la data 03-iul-2009 Art. 126, alin. (3) din titlul III, capitolul VI, sectiunea 1 a fost in legatura cu Decizia 838/2009)

(4) Compunerea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi regulile de funcţionare a acesteia se stabilesc prin lege organică.

(5) Este interzisă înfiinţarea de instanţe extraordinare. Prin lege organică pot fi înfiinţate instanţe specializate în anumite materii, cu posibilitatea participării, după caz, a unor persoane din afara magistraturii.

(6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităţilor publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepţia celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum şi a actelor de comandament cu caracter militar. Instanţele de contencios administrativ sunt competente să soluţioneze cererile persoanelor vătămate prin ordonanţe sau, după caz, prin dispoziţii din ordonanţe declarate neconstituţionale.

Art. 127: Caracterul public al dezbaterilor

Şedinţele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege.

Art. 128: Folosirea limbii materne şi a interpretului în justiţie

(1) Procedura judiciară se desfăşoară în limba română.

(2) Cetăţenii români aparţinând minorităţilor naţionale au dreptul să se exprime în limba maternă în faţa instanţelor de judecată, în condiţiile legii organice.

(3) Modalităţile de exercitare a dreptului prevăzut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreţi sau traduceri, se vor stabili astfel încât să nu împiedice buna administrare a justiţiei şi să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesaţi.

(4) Cetăţenii străini şi apatrizii care nu înţeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoştinţă de toate actele şi lucrările dosarului, de a vorbi în instanţă şi de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

Art. 129: Folosirea căilor de atac

Împotriva hotărârilor judecătoreşti, părţile interesate şi Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condiţiile legii.

Art. 130: Poliţia instanţelor

Instanţele judecătoreşti dispun de poliţia pusă în serviciul lor.

SECŢIUNEA 2: Ministerul Public

Art. 131: Rolul Ministerului Public

(1) În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

(2) Ministerul Public îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete, în condiţiile legii.

(3) Parchetele funcţionează pe lângă instanţele de judecată, conduc şi supraveghează activitatea de cercetare penală a poliţiei judiciare, în condiţiile legii.

Art. 132: Statutul procurorilor

(1) Procurorii îşi desfăşoară activitatea potrivit principiului legalităţii, al imparţialităţii şi al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiţiei.

(2) Funcţia de procuror este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din

învăţământul superior.

SECŢIUNEA 3: Consiliul Superior al Magistraturii

Art. 133: **Rolul şi structura**

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenţei justiţiei.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:

a) 14 sunt aleşi în adunările generale ale magistraţilor şi validaţi de Senat; aceştia fac parte din două secţii, una pentru judecători şi una pentru procurori; prima secţie este compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;

b) 2 reprezentanţi ai societăţii civile, specialişti în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputaţie profesională şi morală, aleşi de Senat; aceştia participă numai la lucrările în plen;

c) ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

(3) Preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistraţii prevăzuţi la alineatul (2) litera a).

(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.

(5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.

(6) Preşedintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă.

(7) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive şi irevocabile, cu excepţia celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2).

Art. 134: **Atribuţii**

(1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Preşedintelui României numirea în funcţie a judecătorilor şi a procurorilor, cu excepţia celor stagiari, în condiţiile legii.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineşte rolul de instanţă de judecată, prin secţiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor şi a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situaţii, ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu au drept de vot.

(3) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineşte şi alte atribuţii stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenţei justiţiei.

TITLUL IV: Economia şi finanţele publice

Art. 135: **Economia**

(1) Economia României este economie de piaţă, bazată pe libera iniţiativă şi concurenţă.

(2) Statul trebuie să asigure:

a) libertatea comerţului, protecţia concurenţei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producţie;

b) protejarea intereselor naţionale în activitatea economică, financiară şi valutară;

c) stimularea cercetării ştiinţifice şi tehnologice naţionale, a artei şi protecţia dreptului de autor;

d) exploatarea resurselor naturale, în concordanţă cu interesul naţional;

e) refacerea şi ocrotirea mediului înconjurător, precum şi menţinerea echilibrului ecologic;

f) crearea condiţiilor necesare pentru creşterea calităţii vieţii;

g) aplicarea politicilor de dezvoltare regională în concordanţă cu obiectivele Uniunii Europene.

Art. 136: **Proprietatea**

(1) Proprietatea este publică sau privată.

(2) Proprietatea publică este garantată şi ocrotită prin lege şi aparţine statului sau unităţilor administrativ-teritoriale.

(3) Bogăţiile de interes public ale subsolului, spaţiul aerian, apele cu potenţial energetic valorificabil, de interes naţional, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, precum şi alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice.

(4) Bunurile proprietate publică sunt inalienabile. În condiţiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori instituţiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea, ele pot fi date în folosinţă gratuită instituţiilor de utilitate publică.

(5) Proprietatea privată este inviolabilă, în condiţiile legii organice.

Art. 137: **Sistemul financiar**

(1) Formarea, administrarea, întrebuinţarea şi controlul resurselor financiare ale statului, ale unităţilor administrativ-teritoriale şi ale instituţiilor publice sunt reglementate prin lege.

(2) Moneda naţională este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. În condiţiile aderării la Uniunea Europeană, prin lege organică se poate recunoaşte circulaţia şi înlocuirea monedei naţionale cu aceea a Uniunii Europene.

Art. 138: **Bugetul public naţional**

(1) Bugetul public naţional cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat şi bugetele locale ale comunelor, ale oraşelor şi ale judeţelor.

(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat şi pe cel al asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului.

(3) Dacă legea bugetului de stat şi legea bugetului asigurărilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel puţin 3 zile înainte de expirarea exerciţiului bugetar, se aplică în continuare bugetul de stat şi bugetul asigurărilor sociale de stat ale anului precedent, până la adoptarea noilor bugete.

(4) Bugetele locale se elaborează, se aprobă şi se execută în condiţiile legii.

(5) Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanţare.

Art. 139: **Impozite, taxe şi alte contribuţii**

(1) Impozitele, taxele şi orice alte venituri ale bugetului de stat şi ale bugetului asigurărilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.

(2) Impozitele şi taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau judeţene, în limitele şi în condiţiile legii.

(3) Sumele reprezentând contribuţiile la constituirea unor fonduri se folosesc, în condiţiile legii, numai potrivit destinaţiei acestora.

Art. 140: **Curtea de Conturi**

(1) Curtea de Conturi exercită controlul asupra modului de formare, de administrare şi de întrebuinţare a resurselor financiare ale statului şi ale sectorului public. În condiţiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curţii de Conturi se soluţionează de instanţele judecătoreşti specializate.
(2) Curtea de Conturi prezintă anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public naţional din exerciţiul bugetar expirat, cuprinzând şi neregulile constatate.
(3) La cererea Camerei Deputaţilor sau a Senatului, Curtea de Conturi controlează modul de gestionare a resurselor publice şi raportează despre cele constatate.
(4) Consilierii de conturi sunt numiţi de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Membrii Curţii de Conturi sunt independenţi în exercitarea mandatului lor şi inamovibili pe toată durata acestuia. Ei sunt supuşi incompatibilităţilor prevăzute de lege pentru judecători.
(5) Curtea de Conturi se înnoieşte cu o treime din consilierii de conturi numiţi de Parlament, din 3 în 3 ani, în condiţiile prevăzute de legea organică a Curţii.
(6) Revocarea membrilor Curţii de Conturi se face de către Parlament, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege.

Art. 141: Consiliul Economic şi Social

Consiliul Economic şi Social este organ consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare.

TITLUL V: Curtea Constituţională

Art. 142: Structura

(1) Curtea Constituţională este garantul supremaţiei Constituţiei.
(2) Curtea Constituţională se compune din nouă judecători, numiţi pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.
(3) Trei judecători sunt numiţi de Camera Deputaţilor, trei de Senat şi trei de Preşedintele României.
(4) Judecătorii Curţii Constituţionale aleg, prin vot secret, preşedintele acesteia, pentru o perioadă de 3 ani.
(5) Curtea Constituţională se înnoieşte cu o treime din judecătorii ei, din 3 în 3 ani, în condiţiile prevăzute de legea organică a Curţii.

Art. 143: Condiţii pentru numire

Judecătorii Curţii Constituţionale trebuie să aibă pregătire juridică superioară, înaltă competenţă profesională şi o vechime de cel puţin 18 ani în activitatea juridică sau în învăţământul juridic superior.

Art. 144: Incompatibilităţi

Funcţia de judecător al Curţii Constituţionale este incompatibilă cu oricare altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul juridic superior.

Art. 145: Independenţa şi inamovibilitatea

Judecătorii Curţii Constituţionale sunt independenţi în exercitarea mandatului lor şi inamovibili pe durata acestuia.

Art. 146: Atribuţii

Curtea Constituţională are următoarele atribuţii:
a) se pronunţă asupra constituţionalităţii legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori, precum şi, din oficiu, asupra iniţiativelor de revizuire a Constituţiei;
b) se pronunţă asupra constituţionalităţii tratatelor sau altor acorduri internaţionale, la sesizarea unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori;
c) se pronunţă asupra constituţionalităţii regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori;
d) hotărăşte asupra excepţiilor de neconstituţionalitate privind legile şi ordonanţele, ridicate în faţa instanţelor judecătoreşti sau de arbitraj comercial; excepţia de neconstituţionalitate poate fi ridicată şi direct de Avocatul Poporului;
(la data 01-ian-2011 Art. 146, litera D. din titlul V a se vedea referinte de aplicare din Hotarirea 26/2010)
e) soluţionează conflictele juridice de natură constituţională dintre autorităţile publice, la cererea Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a primului-ministru sau a preşedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;
f) veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi confirmă rezultatele sufragiului;
g) constată existenţa împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcţiei de Preşedinte al României şi comunică cele constatate Parlamentului şi Guvernului;
h) dă aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcţie a Preşedintelui României;
i) veghează la respectarea procedurii pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului şi confirmă rezultatele acestuia;
j) verifică îndeplinirea condiţiilor pentru exercitarea iniţiativei legislative de către cetăţeni;
k) hotărăşte asupra contestaţiilor care au ca obiect constituţionalitatea unui partid politic;
l) îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute de legea organică a Curţii.

Art. 147: Deciziile Curţii Constituţionale

(1) Dispoziţiile din legile şi ordonanţele în vigoare, precum şi cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituţionale, îşi încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curţii Constituţionale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituţionale cu dispoziţiile Constituţiei. Pe durata acestui termen, dispoziţiile constatate ca fiind neconstituţionale sunt suspendate de drept.
(2) În cazurile de neconstituţionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispoziţiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curţii Constituţionale.
(3) În cazul în care constituţionalitatea tratatului sau acordului internaţional a fost constatată potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei excepţii de neconstituţionalitate. Tratatul sau acordul internaţional constatat ca fiind neconstituţional nu poate fi ratificat.
(4) Deciziile Curţii Constituţionale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii şi au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI: Integrarea euroatlantică

Art. 148: Integrarea în Uniunea Europeană

(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferării unor atribuţii către instituţiile

comunitare, precum şi al exercitării în comun cu celelalte state membre a competenţelor prevăzute în aceste tratate, se face prin lege adoptată în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor.
(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum şi celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate faţă de dispoziţiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.
(3) Prevederile alineatelor (1) şi (2) se aplică, în mod corespunzător, şi pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.
(4) Parlamentul, Preşedintele României, Guvernul şi autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligaţiilor rezultate din actul aderării şi din prevederile alineatului (2).
(5) Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea să fie supuse aprobării instituţiilor Uniunii Europene.

Art. 149: Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptată în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor.

TITLUL VII: Revizuirea Constituţiei

Art. 150: Iniţiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constituţiei poate fi iniţiată de Preşedintele României la propunerea Guvernului, de cel puţin o pătrime din numărul deputaţilor sau al senatorilor, precum şi de cel puţin 500.000 de cetăţeni cu drept de vot.
(2) Cetăţenii care iniţiază revizuirea Constituţiei trebuie să provină din cel puţin jumătate din judeţele ţării, iar în fiecare din aceste judeţe sau în municipiul Bucureşti trebuie să fie înregistrate cel puţin 20.000 de semnături în sprijinul acestei iniţiative.

Art. 151: Procedura de revizuire

(1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaţilor şi de Senat, cu o majoritate de cel puţin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere.
(2) Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, hotărăsc cu votul a cel puţin trei pătrimi din numărul deputaţilor şi senatorilor.
(3) Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

Art. 152: Limitele revizuirii

(1) Dispoziţiile prezentei Constituţii privind caracterul naţional, independent, unitar şi indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independenţa justiţiei, pluralismul politic şi limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii.
(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor şi a libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor sau a garanţiilor acestora.
(3) Constituţia nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgenţă şi nici în timp de război.

TITLUL VIII: Dispoziţii finale şi tranzitorii

Art. 153: Intrarea în vigoare

Prezenta Constituţie intră în vigoare la data aprobării ei prin referendum. La aceeaşi dată, Constituţia din 21 august 1965 este şi rămâne în întregime abrogată.

Art. 154: Conflictul temporal de legi

(1) Legile şi toate celelalte acte normative rămân în vigoare, în măsura în care ele nu contravin prezentei Constituţii.
(2) Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislaţiei cu prezenta Constituţie şi va face Parlamentului sau, după caz, Guvernului, propuneri corespunzătoare.

Art. 155: Dispoziţii tranzitorii

(1) Proiectele de legi şi propunerile legislative în curs de legiferare se dezbat şi se adoptă potrivit dispoziţiilor constituţionale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.
(2) Instituţiile prevăzute de Constituţie, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcţiune până la constituirea celor noi.
(3) Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplică începând cu următorul mandat prezidenţial.
(4) Dispoziţiile cu privire la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie vor fi aduse la îndeplinire în cel mult 2 ani de la data intrării în vigoare a legii de revizuire.
(5) Judecătorii în funcţie ai Curţii Supreme de Justiţie şi consilierii de conturi numiţi de Parlament îşi continuă activitatea până la data expirării mandatului pentru care au fost numiţi. Pentru asigurarea înnoirii Curţii de Conturi din 3 în 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi aceştia vor putea fi numiţi pentru încă un mandat de 3 ani sau de 6 ani.
(6) Până la constituirea instanţelor judecătoreşti specializate, litigiile rezultate din activitatea Curţii de Conturi vor fi soluţionate de către instanţele judecătoreşti ordinare.

Art. 156: Republicarea Constituţiei

Legea de revizuire a Constituţiei se publică în Monitorul Oficial al României în termen de 5 zile de la data adoptării. Constituţia, modificată şi completată, după aprobarea prin referendum, se republică de către Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dându-se textelor o nouă numerotare.

-****-

*) Modificată şi completată prin Legea de revizuire a Constituţiei României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicată de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constituţie, cu reactualizarea denumirilor şi dându-se textelor o nouă numerotare (art. 152 a devenit, în forma republicată, art. 156).

Legea de revizuire a Constituţiei României nr. 429/2003 a fost aprobată prin referendumul naţional din 18-19 octombrie 2003 şi a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotărârii Curţii Constituţionale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului naţional din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituţiei României.

Constituţia României, în forma iniţială, a fost adoptată în şedinţa Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 şi a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul naţional din 8 decembrie 1991.

Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 767 din data de 31 octombrie 2003